

Hebben bijen en juwelen iets gemeen?

De imker

Vandaag wel, want we zijn op bezoek bij Johan. Hij is juwelier, maar in zijn vrije tijd houdt hij bijen.

BERT: Hoe ben je er eigenlijk toe gekomen om bijen te houden?

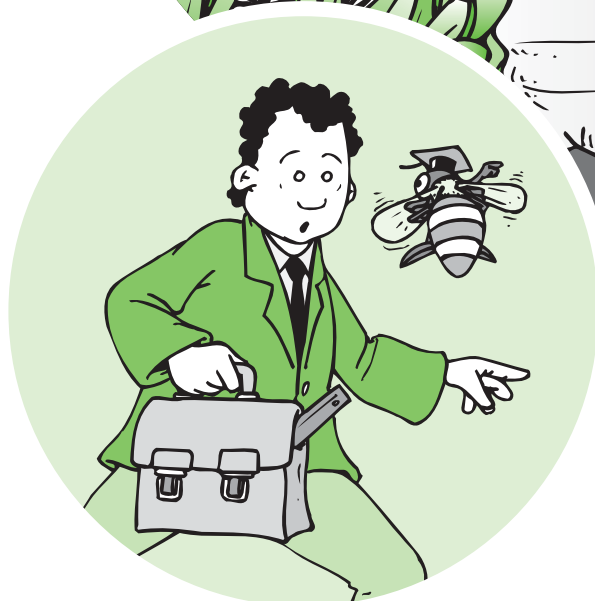
Ik heb altijd graag honing gegeten. Je kan die natuurlijk in het grootwarenhuis kopen, maar daar koop je buitenlandse honing. Ik geef echter de voorkeur aan inlandse honing. Door het eten van honing van bij ons raak je bestand tegen ziektes van hier, als je importhoning eet heb je dat voordeel niet. En vooral ... de honing die je zelf kweekt is natuurlijker.

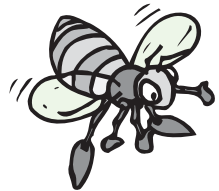
Eén zaak weerhield me om imker te worden: schrik voor bijensteken. Tot ik op een bepaalde dag van een dokter hoorde dat je door een homeopathisch middelje geen last meer hebt van bijensteken. Toen ben ik les gaan volgen. Ondertussen heb ik reeds heel wat bijensteken gekregen, en ik heb er iedere keer wel degelijk last van...

BERT: Hoe ben je eraan begonnen ?

Door les volgen, want bijen kweken is niet zo eenvoudig.

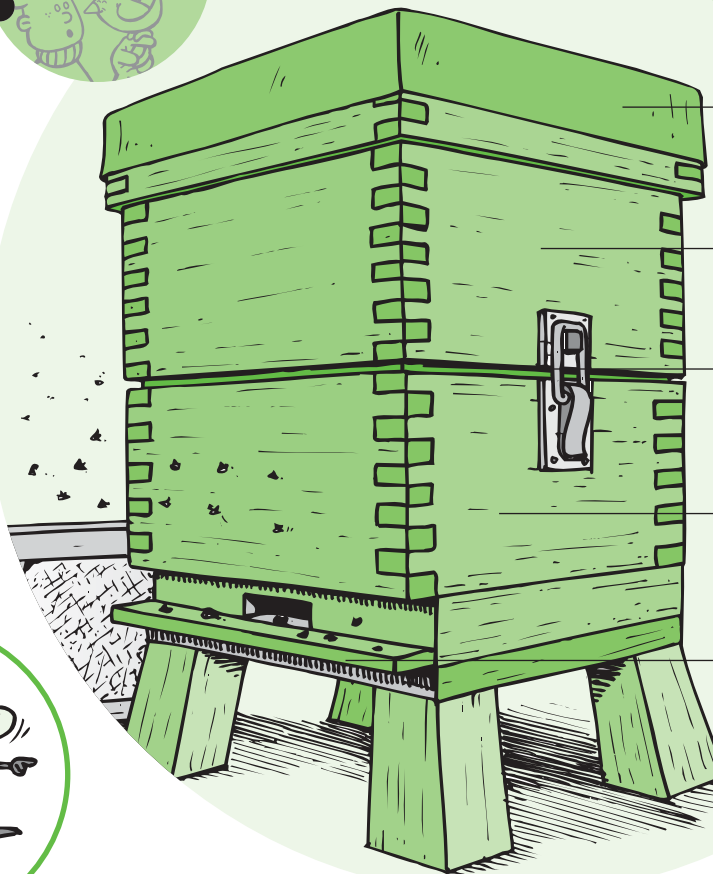
Vijftien zondagvoormiddagen na elkaar trok ik naar een opleiding voor imkers. Door een ervaren imker werden we wegwijs gemaakt in de wereld van de bijenteelt.

BERT: Welke materialen heb je nodig?

Eerst en vooral een bijenkast. De kostprijs daarvan is ongeveer zes- à zevenduizend frank. Pas op, je kan ze ook zelf maken, maar dan moet je ze wel heel fijn afwerken. Als er een spleetje van één millimeter tussen de kast en de honingraat zit, vullen de bijen dit op met propolis. Als dit gebeurt krijg je de honingramen niet meer uit de kast en kan je de honing dus niet oogsten...

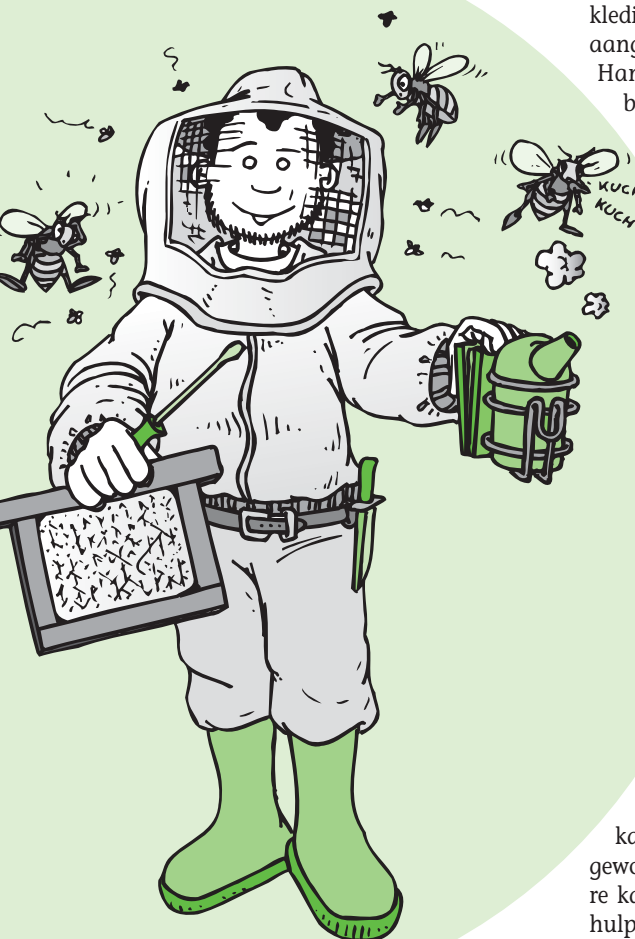
Dak

Honingkamer waarin zich een 10-tal ramen bevinden

Koninginnenrooster (rooster met sleuven die te klein zijn voor de koningin)

Broedkamer waarin zich een 10-tal ramen bevinden

Bodemplaat met opklapbare aanvliegplank

Voor de rest heb je vooral beschermende kledij nodig. Een kapruin draag je om je aangezicht en hals te beschermen.

Handschoenen om je handen te beschermen. Rubberlaarzen en een goed sluitende overall zijn onontbeerlijk. Je moet er ook voor zorgen dat de bijen nergens een gaatje vinden in je beschermende kledij.

Een beroker gebruik je om ze op een afstand te houden. Insecten vluchten weg voor de rook. Een zeer goedkoop middelje en toch erg doeltreffend.

Verder heb je nog een scherp mes nodig om de kasten van elkaar los te maken en een gewone schroevendraaier die je gebruikt als hefboom om de ramen uit de kast te halen.

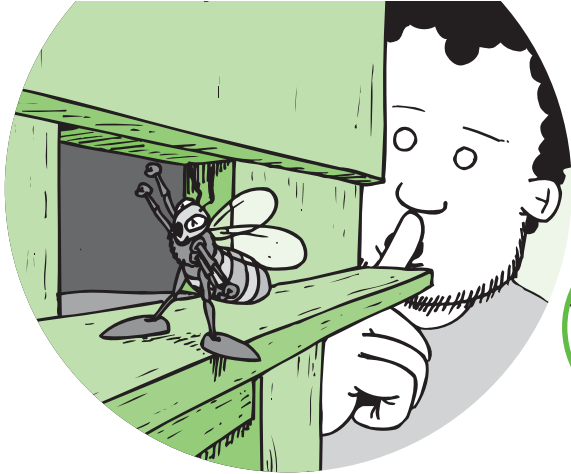
Om de honing uit de raten te halen is een honingslinger handig. Dat is een toestel dat door ronddraaien de honing uit de raten slingert. Als je maar één kast hebt kun je de honing er ook gewoon uit persen. Als je echter meerdere kasten hebt is het wel een makkelijk hulpmiddel om de honing te oogsten.

BERT: Hoe kom je aan een bijenvolk?

Mijn eerste bijenvolk heb ik gekocht in de les. Ik kocht een 'zacht' bijenvolk. Zacht wil zeggen: rustige bijen die niet agressief zijn. Ik heb ze gekocht begin mei. Op 21 juli slingerde ik mijn eerste kast. Zo verkreeg ik 5 kg honing. Het jaar daarna kon ik echter geen honing slingeren, want het was slecht weer geweest. Let op! Je mag slechts honing slingeren als er voldoende honing in de kast zit want de honing is eigenlijk het voedsel van de bijen. Vandaar ook dat ik nooit alle honing weghaal uit de kast. Anders sterven mijn bijen van de honger, en dat is natuurlijk niet de bedoeling!

Soms moet je een bijenvolk niet kopen. Dan word je opgebeld door de brandweer om ergens een zwerm bijen weg te halen. Dit kan echter alleen als je al een ervaren imker bent...

BERT: Welke werkjes moet de imker zoal uitvoeren?

Van augustus tot half april moet je de bijen met rust laten. Je mag er zelfs niets aan doen.

Vanaf eind mei controleer je of de koningin geen zwermneigingen krijgt. Als een koningin gaat zwermen, trekt ze met een deel van het bijenvolk weg en gaat ze ergens in de vrije natuur een nieuw bijenvolk stichten. Als dat gebeurt moet je er niet aan denken om veel honing te oogsten... Het zwermen kan

je voorkomen door de moerdoppen uit de kast te verwijderen. Uit die moerdoppen worden immers nieuwe koninginnen geboren. En het zijn juist die koninginnen die gaan zwermen. Een ander manier is eigenlijk nog eenvoudiger. Je verzet

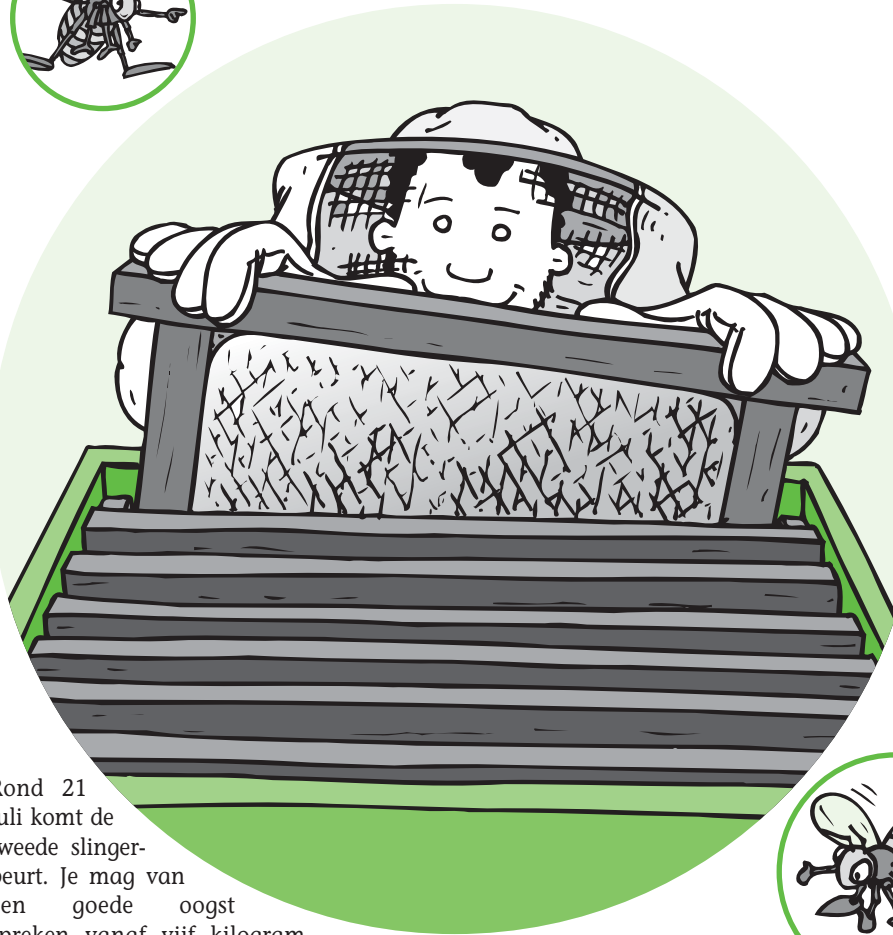
de kast gewoon een vijftal meter op het moment dat de vliegbijen op zoek zijn naar voedsel. Zij vinden de kast niet meer terug. Als de vliegbijen niet terugkeren denkt de koningin dat ze te weinig volk heeft om een nieuw bijenvolk te beginnen. Ondertussen zet je op dezelfde plaats een nieuwe kast. De vliegbijen nemen de kast in gebruik en vormen zo een nieuw volk.

Bij langdurig slecht weer is het heel belangrijk om regelmatig te controleren of ze voldoende voedsel hebben. Indien het bijenvolk te weinig voedsel vindt, moet je voeding bijgeven. Het beste is eigenlijk honing, maar meestal wordt er suikerwater gegeven. Eind mei kan je voor het eerst honing slingeren: de voorjaarshoning. Het gebeurt echter regelmatig dat je er geen kan slingeren. Bij slechte weersomstandigheden is er gewoon geen honing...

Rond 21 juli komt de tweede slingerbeurt. Je mag van een goede oogst spreken vanaf vijf kilogram honing per bijenkast. Onmiddellijk na de tweede slingerbeurt begint het inwinteren van de bijen. Ik geef het bijenvolk extra voedsel. Ik zet 15 kg suiker gemengd met water boven op de kast zodat de bijen voldoende voedsel hebben om de winter door te komen. Aan de bijen werk je nooit als het kouder is dan 15°C, want de larven kunnen daar niet tegen en zouden sterven. Binnen in de kast houden de bijen de temperatuur constant op ongeveer 35°C.

Bert: Wat is het moeilijkste bij de bijenteelt? Voor mij was dat de schrik voor bijensteken overwinnen. Elke bijenkweker wordt regelmatig gestoken, ook al is hij nog zo ervaren, en beschermt hij zich nog zo goed.

Bert: Krijg je dikwijls een bijensteek? Vorig jaar slechts drie. Je moet natuurlijk je voorzorgen nemen. Ook de keuze van het bijenvolk is belangrijk! Je hebt zachte, die niet vlug steken, en bijenvolken die eerder agressief zijn. De zachte bijenvolken kweken goed, maar leveren iets minder honing.

Bert: Wat doe je met de honing? Zelf opeten. Verkopen doe ik niet, want de opbrengst is niet zo groot.

Bert: Ken je een goed middelje tegen bijensteken?

Neen. Maar bijen steken niet zo vlug. Alleen als ze zich bedreigd voelen. Wist je trouwens dat bijen slechts één keer kunnen steken? Als ze gestoken hebben, verliezen ze hun angel en sterven ze...

Bert: Vertel eens een leuke anekdote.

Toen ik les volgde kreeg er slechts één man keer op keer bijensteken. Onze leraar gaf hem de raad om in het vervolg geen aftershave meer te gebruiken. En inderdaad... de volgende zondag kwam hij naar de les zonder dat hij aftershave had gebruikt. De bijen lieten hem deze keer met rust...

Hebben bijen en juwelen iets gemeen?

1. Imkersmateriaal

Geef een bondige uitleg bij het gebruik van volgende gebruiksvoorwerpen.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

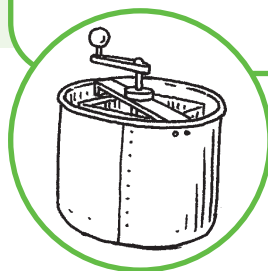
.....

.....

.....

.....

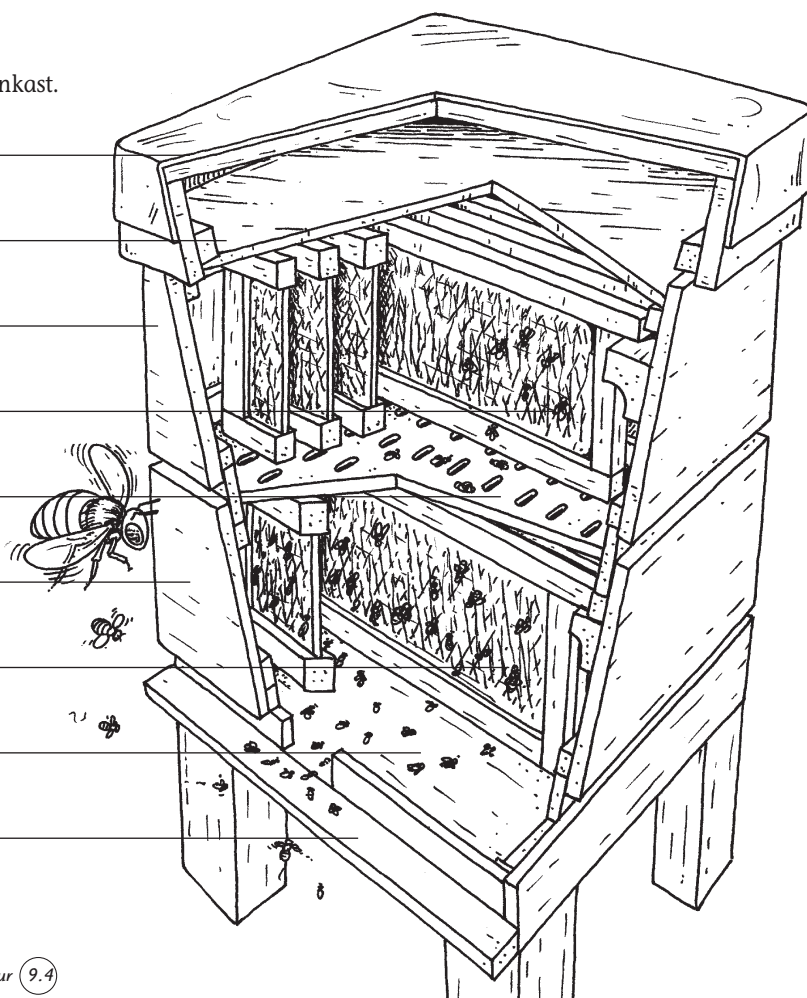
.....

2. De Bijenkast

Schrijf de juiste naam bij elk deel van een bijenkast.

- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....
- 4 .....
- 5 .....
- 6 .....
- 7 .....
- 8 .....
- 9 .....

Hebben bijen en juwelen iets gemeen?

1. Expressieve bijtjes en Tijl Uilenspiegel.

Onderstaande tekst biedt heel wat mogelijkheden naar expressie en drama. Laat de leerlingen hun acteertalenten maar eens botvieren. De tekst biedt tevens de mogelijkheid om kennis te maken met de figuur van Uilenspiegel. Moedig de leerlingen aan om de verdere avonturen van Tijl Uilenspiegel te gaan opzoeken in de bibliotheek. Laat ze daarbij ook ontdekken dat er verschillende versies zijn van het boek. Kunnen ze ontdekken wie de oorspronkelijke Tijl Uilenspiegel schreef?

Hoe Tijl in een bijenkorf sliep

Eens op een dag ging Tijl met zijn moeder in een naburig dorp naar de kermis. Daar dronk die lummel zoveel bier, dat hij al midden op de dag totaal dronken was. Bovendien voelde hij zich moe en slaperig en daarom zocht hij een schaduwwijk plekje om eens rustig een tukje te kunnen doen.

Al zoekende kwam hij in een stille tuin, waar veel bijenkorven stonden. Daaronder waren ook lege korven en in een van die lege bijenkorven ging hij liggen en dadelijk viel hij in slaap. Hij snurkte van de middag tot diep in de nacht. Juffrouw Uilenspiegel, die zoonlief overal op het kermisterrein had lopen zoeken, dacht dat hij allang naar huis zou zijn gegaan. Maar jawel, intussen lag hij in de lege bijenkorf en sliep zijn roes uit. Tegen middernacht slopen twee dieven de afgelegen tuin binnen om stilletjes een bijenkorf te stelen en zo de honing te kunnen verkopen. "We zullen de allerzwaarste korf nemen", zei de eerste dief. "Hoe zwaarder de korf is, hoe meer honing er in zit". "In orde", zei de andere. En ze tilden de korven één voor één op. De zwaarste was natuurlijk die waarin Uilenspiegel lag. En daarom kozen zij die uit, namen hem op hun schouders, sleepten hem de tuin uit, de straatweg af en keerden steunend en zwetend onder het gewicht van de korf terug in de richting van hun dorp.

Tijl Uilenspiegel was wakker geworden en had wat het land dat die twee kerels hem in zijn slaap kwamen storen. Bovendien vond hij het helemaal niet prettig dat ze hem meesleepten naar een dorp waar hij niet woonde.

Toen zij hem een tijdje gedragen hadden,

stak hij voorzichtig zijn hand uit de bijenkorf en trok de voorste dief heel hard aan zijn haren.

"Auwau!" schreeuwde de man. "Ben jij helemaal gek geworden?"

Hij dacht natuurlijk dat de andere dief het gedaan had en hij schold ontzettend. Maar de ander die niet begreep wat er aan de hand kon zijn, zei: "Zeg, ben jij van lotje getikt? Ik til me een ongeluk aan die bijenkorf, ik loop te sjouwen als een verhuizerknecht en jij verbeeldt je dat ik nog tijd en lol zou hebben om jou aan je haren te trekken."

Uilenspiegel amuseerde zich kostelijk en na een poosje trok hij de achterste dief aan het haar, en zo hard, dat hij een hele pluk haren in zijn hand hield.

"Maar nou maak je het al te bont!" brulde de dief. "Eerst droom je dat ik je aan je haren trek. En nou ruk je zelf het haar uit mijn hoofd! Da's brutaal!"

"Onzin!" mopperde de voorste. "Het is zo donker dat ik geen hand voor ogen kan zien, ik moet de korf met beide handen vasthouden en dan zou ik nog naar achteren moeten grijpen om jou je haren uit je hoofd te rukken? Je ben zeker niet goed snik!"

Ze scholden en vloekten en hijgden zo, dat

Tijl Uilenspiegel bijna in lachen uitbarstte. Maar dat kon natuurlijk niet. In plaats daarvan trok hij vijf minuten later zijn voorman zo hard aan het haar, dat die met zijn achterhoofd tegen de bijenkorf sloeg, de korf liet vallen, zich omdraaide en de andere dief met beide vuisten woedend in het gezicht sloeg.

Nu liet ook de achterste dief de korf vallen en wierp zich met alle macht op de voorste. Een ogenblik later lagen ze allebei op de grond en stompten en sloegen en krabden elkaar zo, dat ze eindelijk over elkaar heen duikelden en elkaar door hun woede, in het donker niet eens meer terug konden vinden. Maar Tijl Uilenspiegel bleef rustig in zijn korf liggen en sliep verder tot de zon hem de volgende morgen kwam wakken.

Toen stond hij op en ging weer op stap. Hij keerde niet naar zijn moeder terug, maar trad in dienst bij een roofridder, als rijknecht. Ofschoon hij helemaal niet kon rijden. Geen wonder dat de woedende ridder hem al heel gauw zijn kasteel uitsmeet.

Uit: "Tijl Uilenspiegel"

Erich Kästner - Westfriesland - Hoorn

2. Interview

Neem hetzelfde interview af van een imker uit uw buurt. Wat zijn de gelijkenissen, wat zijn de verschillen. Kan je een verklaring geven voor de verschillen?

3. Ben jij een bij?

Zou jij een honingbij willen zijn? Waarom - waarom niet? Welk soort honingbij zou je willen zijn?

4. De internetbij

Surf naar de website van Explorian (www.explorian.be) Je vindt er een zoekmachine voor de leerlingen van de lagere school (Indexplorian). Laat de leerlingen daar meer informatie opzoeken over bijen. Je vindt er een heel goede en volledige site over het werk van de imker onder de titel "Een bij hoort erbij" (<http://home-2.worldonline.nl/~tvogels>).

Deze site bevat nog heel wat leuke informatie die mogelijkheid biedt tot heel wat nuttige opdrachten om bijkomende informatie te verwerven. Ideaal voor opdrachten bij hoekenwerk. Heb je onvoldoende computers met internetaansluiting in de klas, dan volstaat het de pagina's vooraf af te drukken om de leerlingen de nodige informatie te laten opzoeken.

Opdrachten: *Laat de leerlingen de vragen op de site zelf beantwoorden. De antwoorden kunnen ze naderhand zelf controleren op diezelfde site.*

A.

Stel een jaarfries op met de taken van de imker.

B.

Geef een overzicht van alle soorten honing die je op de site kan vinden (eventueel met enkele kenmerken).

C.

Stel een jaarfries op met planten die door de bijen in de opeenvolgende maanden bezocht worden.

D.

Zoek een verklaring voor de woorden: honingraat, bijenkorf, bijenkast, koningin, dar, werkster, honingslinger, nectar, honing, ...

E.

Waarom gaan bijen zwermen? Hoe kan de imker dit voorkomen?

F.

Waarom gaat een imker 'op reis' met zijn bijen?

H.

Wie kan meerdere keren steken en wie maar één keer? De bij of de wesp? Waarom?

5. Lekker warm

In de tekst lees je: "Binnen in de kast houden de bijen de temperatuur constant op ongeveer 35°C." Hoe denk je dat ze daarin slagen?

Voor de leerkracht: Alle bijen vormen een tros rond de koningin. De werksters hangen aan de buitenzijde. Door met hun vleugels te wapperen houden ze de temperatuur constant.

